

A PÉLDAADÓ ORBÁN BALÁZS*

Vannak emberek, akiket haláluk után teljesen befed a feledés pora, s vannak emberek, akik eszmévé finomulva szüntelenül nőnek a múlt időben. Vannak emberek, kiknek életköre nem terjed túl a családon, rokonokon, barátokon, s vannak emberek, akik egy nép gondját hordozzák szívükben, akik életüket készek mindenestől feláldozni a közösségért, a népért, amelyből vettek, Orbán Balázs az utóbbiak közé tartozott. A székelységnek a XIX. században az egyik legnagyobb terméke, az egyik legmagasabbra növekvő csúcsa volt.

A székelyudvarhelyi iskolából vitte magával az olthatatlan tudásszomjat. Az autodidakták legjobb fajtájából való volt. Nem sajnálta az időt, energiát és az áldozatot, mert egy gondolatnak volt a megszállottja: használni közösségének, népének. 1862–1867 között többnyire gyalog járta be a Székelyföld minden települését, hegyeit, váromjait, fürdőit, barlangjait, felleltározván e népnek szellemi-anyagi örökségét. A rendszerező elme alaposságával és a népet rajongásig szerető hazafi lelkének szárnyalásával megírta életművét: „A Székelyföld leírását”. Tudós társaságok munkáját végezte el egyedül hallatlan akarattal és munkabírással, mert rá akarta döbbszítani népét arra, hogy milyen hatalmas szellemi-anyagi gazdaság van a birtokában. E nagy munkában mindenütt felmutatja a nagy és szép példákat azért, hogy önbizalmat, öntudatot és bátorságot adjon a történelem viharaitól nem kímélt népének.

Politikai látását, meggyőződését életreszólóan meghatározta a Kossuth Lajossal és a Victor Hugoval kötött barátsága. Romantikus lelke, idealista alkata nem a rövidlátó, méricskélő, peccsenyesítő politikusok közé állította, hanem a szabadságot és függetlenséget követelők közé. 1884-ben a Függetlenségi Párt egyik vezérszónokaként ezeket mondta: „...ma már még gyarmati rendszernek sem mondható a mi szomorú alárendeltségünk, mert például Kanada, India vagy Ausztrália - habár gyarmatai is Angliának - azért saját hadsereggel, önálló pénzüggel, külön vámterülettel, s külön bankokkal bírnak, aminővel mi nem rendelkezünk.” Az országgyűléseken minden alkalmat megragadott, hogy szószólója és védelmezője legyen a székelység ügyének. Egész politikai pályafutásában hű maradt ahhoz az elvhez, amelyet még ifjúkorában megfogalmazott: „Az én szenteim azok, akik elhaltak a szabadság hirdetésében, a nép jogainak védelmében.”

A szabadság, egyenlőség, testvériség elvei nemcsak politikai megnyilatkozásaiban vezették, de vallásos életében is. 1865-ben unitáriussá lett. Fájó emlékként maradt meg benne, hogy 1881-ben Székelykeresztúr és környéke nem választotta meg országgyűlési képviselőjének. Erre utalva írta végrendeletében: „A székelykeresztúri gimnázium alapítványánál székely nemzetem iránti szeretetemet az irányadó; mert én itt is igazán követem Krisztus tanait,

* Elhangzott Székelyudvarhelyen Orbán Balázs születésének 170. évfordulóján

hogy aki kővel dob, azt kenyérral dobom vissza, mert nem tagadom, hogy végtelenül fájit lelkemnek, hogy a keresztúri választó kerületben, azok közt unitárius hitrokonaím buktattak meg. De én e megaláztatásomért, e kitagadásomért úgy kívánok bosszút állani, hogy a népnevelés előmozdítása által edzem meg jövőre e népet a hazafiságban". E néhány sor felvillantja Orbán Balázs lelki-emberi arcát, aki egyszerűen élt és képes volt nélkülözni is, csak-hogy imádott népének használhasson. Az Unitárius Gimnáziumnak három alapítványt tett: az első alapítványa 1000 Korona, a második 200 Korona, a harmadik 8000 Korona. Orbán Balázs példát adott nekünk a közösség szolgálatában, az érte hozott áldozatban, mint író, politikus és jötevő.

Megérdemli-e ez a nép Orbán Balázst, megbecsüli-e emlékét, ápolja-e szellemét, használja-e, kamatoztatja-e ezt a hatalmas, gazdag örökséget, amit ránk hagyott?

Bár itt a város főterén szobrot állítottunk neki, a feltett kérdésekre adandó felelet mégsem megnyugtató. A napokban egy csapat iskolással beszélgetve, közeledvén a születési évforduló, kérdéseket tettem fel a „legnagyobb székellyel” kapcsolatban. A hallgatás és a rossz válaszok azt mutatták, hogy a gyermekek csaknem semmit sem tudnak népünk egyik legnagyobb fiáról.

Nyugaton minden jelentősebb embernek múzeumot, emlékszobrot szentelnek, rendeznek be, - így akarják az utókor figyelmét példájukra irányítani. Orbán Balázs születése után 170 évvel és halála után 109 évvel még mindig nincs egy olyan helyiség a Szejkén, mely tárgyi és szellemi emlékét idézné. Ahol a szülő gyermekének elmondhatná: látod kicsi fiam. Éz volt Orbán Balázs!

Minden nép olyan jövőt érdemel, ahogy a múltját becsüli.

Ez év augusztus 14-án Unitárius Világtalálkozót rendezünk a Szejkén. Hogy miért a Szejkén? - azért, hogy elmondjuk a világnak: nekünk is van Washingtonunk, Jeffersonunk, példaképünk, vezérlő csillagunk, - és ez Orbán Balázs!

Az is jelent már valamit, hogy ünnepi beszédekkel megemlékszünk róla, de valójában akkor leszünk méltók hozzá, ha ki-ki a neki adott talentumokkal dolgozik, és meghozza áldozatát ezért a viharvert közösségért, a mi népünkért.

PAP GY. LÁSZLÓ

HIRDETEM AZ EVANGÉLIUMOT

Róma 1, 15-16.

Kedves Testvéreim!

A szolgálat lehetőségével természetesen ötlött fel az a gondolatom is, hogy mi legyen az a téma, melyről egy szerény beszéd erejéig megmutathatom magam? Nyilvánvaló, hogy 14 évi lelkési szolgálatom mondanivalóját, de az elkövetkezendő éveket sem sűrítettem bele néhány percbé. Prédikálási stílusomat híven tükrözik Teerstegen, a kiváló énekköltő szavai. Egyik beszélgetése alkalmával megkérdezték tőle, hogy hogyan helyezkednek el a mennyszáokban az oda